

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN THỊ TÂM (2q - 90tr)

**NGHIÊN CỨU MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM BỆNH
DO ẤU TRÙNG *CYSTICERCUS TENUICOLLIS*
GÂY RA Ở LỢN, SỬ DỤNG KHÁNG NGUYÊN
CHẨN ĐOÁN BỆNH CHO LỢN
TẠI TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ THÚ Y

THÁI NGUYÊN - 2016

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN THỊ TÂM

**NGHIÊN CỨU MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM BỆNH
DO ẤU TRÙNG *CYSTICERCUS TENUICOLLIS*
GÂY RA Ở LỢN, SỬ DỤNG KHÁNG NGUYÊN
CHẨN ĐOÁN BỆNH CHO LỢN
TẠI TỈNH THÁI NGUYÊN**

Chuyên ngành: Thú y

Mã số: 60 64 01 01

LUẬN VĂN THẠC SĨ THÚ Y

Người hướng dẫn khoa học: GS.TS. Nguyễn Thị Kim Lan

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng: Đây là công trình nghiên cứu của chúng tôi, các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác, chưa từng được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Thái Nguyên, tháng 09 năm 2016

Tác giả

Nguyễn Thị Tâm

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình thực hiện đề tài và hoàn thành luận văn, tôi luôn nhận được sự giúp đỡ của nhiều tổ chức và cá nhân. Nhân dịp này tôi xin trân trọng cảm ơn Ban giám đốc, Ban quản lý Sau đại học Đại học Thái Nguyên, Phòng Quản lý và Đào tạo sau đại học, Khoa Chăn nuôi Thú y, Trường Đại Học Nông Lâm Thái Nguyên đã tạo điều kiện cho tôi được theo học tập và nghiên cứu tại trường.

Tôi xin trân trọng cảm ơn tập thể cán bộ giảng viên khoa Chăn nuôi Thú y, Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên đã nhiệt tình giúp đỡ, tạo điều kiện thuận lợi nhất để tôi hoàn thành đề tài nghiên cứu.

Đặc biệt, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến cô giáo **GS.TS. Nguyễn Thị Kim Lan** và **NCS. Nguyễn Thu Trang** đã tận tình hướng dẫn tôi trong quá trình thực hiện đề tài và hoàn thành luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè và các em sinh viên các lớp K44 đã đóng góp công sức, động viên và giúp đỡ tôi hoàn thành đề tài luận văn.

Xin chân thành cảm ơn !

Thái Nguyên, tháng 09 năm 2016

Tác giả

Nguyễn Thị Tâm

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	vi
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục đích của đề tài.....	2
3. Mục tiêu của đề tài.....	2
4. Ý nghĩa khoa học và ý nghĩa thực tiễn của đề tài	3
Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU	4
1.1. Sán dây ký sinh ở chó và ấu trùng sán dây <i>Cysticercus tenuicollis</i>	4
1.1.1. Đặc điểm sinh học của sán dây ký sinh ở chó.....	4
1.1.2. Đặc điểm sinh học của ấu trùng sán dây <i>Cysticercus tenuicollis</i>	9
1.2. Bệnh do sán dây <i>Taenia hydatigena</i> gây ra ở chó và bệnh do ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> gây ra ở một số loại gia súc.....	12
1.2.1. Đặc điểm dịch tễ học	12
1.2.2. Đặc điểm bệnh lý và lâm sàng.....	17
1.2.3. Chẩn đoán bệnh sán dây chó và bệnh <i>Cysticercus tenuicollis</i>	22
1.2.4. Phòng, trị bệnh <i>Cysticercus tenuicollis</i>	23
1.3. Tình hình nghiên cứu trong và ngoài nước.....	24
1.3.1. Tình hình nghiên cứu trong nước	24
1.3.2. Tình hình nghiên cứu ở nước ngoài	25
Chương 2: VẬT LIỆU, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	27
2.1. Đối tượng, thời gian, địa điểm nghiên cứu	27
2.2. Vật liệu nghiên cứu.....	27
2.3. Nội dung nghiên cứu.....	28
2.3.1. Nghiên cứu một số đặc điểm dịch tễ bệnh do ấu trùng <i>Cysticercus</i> <i>tenuicollis</i> gây ra ở lợn tại tỉnh Thái Nguyên.....	28

2.3.2. Nghiên cứu bệnh <i>Cysticercus tenuicollis</i> trên lợn ở Thái Nguyên	28
2.3.3. Nghiên cứu một số chỉ tiêu đánh giá kháng nguyên dùng để chẩn đoán bệnh do ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> gây ra ở lợn	28
2.3.4. Thử nghiệm thuốc diệt ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> cho lợn.....	28
2.4. Phương pháp nghiên cứu	28
2.4.1. Bố trí thu thập mẫu và phương pháp xác định tình hình nhiễm ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn.....	28
2.4.2. Phương pháp nghiên cứu bệnh <i>Cysticercus tenuicollis</i> trên lợn ở thực địa.....	29
2.4.3. Phương pháp xác định độ nhạy, độ đặc hiệu của kháng nguyên chế tạo từ ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i>	30
2.4.4. Phương pháp nghiên cứu biện pháp phòng chống bệnh do ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> gây ra ở lợn tại tỉnh Thái Nguyên.....	32
2.5. Phương pháp xử lý số liệu	33
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	34
3.1. Nghiên cứu một số đặc điểm dịch tễ bệnh do ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> gây ra trên lợn tại tỉnh Thái Nguyên	34
3.1.1. Tình hình nhiễm ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn tại các huyện, thành thuộc tỉnh Thái Nguyên.....	34
3.1.2. Nghiên cứu bệnh <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn tại các địa phương	44
3.1.3. Một số chỉ tiêu đánh giá kháng nguyên dùng để chẩn đoán bệnh do ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> gây ra ở lợn.....	52
3.1.4. Xác định nhiệt độ và thời gian bảo quản kháng nguyên thích hợp	54
3.1.5. Thử nghiệm kháng nguyên trong chẩn đoán bệnh ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn trên thực địa.....	57
3.1.6. Thử nghiệm thuốc diệt ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> cho lợn.....	60
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ.....	67
1. Kết luận.....	67
2. Đề nghị.....	68
TÀI LIỆU THAM KHẢO	69

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

TT	: Thẻ trọng
STT	: Số thứ tự
cs	: Cộng sự
Nxb	: Nhà xuất bản
KCTG	: Ký chủ trung gian
TN	: Thí nghiệm
ĐC	: Đối chứng

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1. Tỷ lệ và cường độ nhiễm ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn tại các địa phương.....	34
Bảng 3.2. Tỷ lệ và cường độ nhiễm ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn theo tuổi.....	38
Bảng 3.3. Tỷ lệ và cường độ nhiễm ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn theo tính biệt.....	41
Bảng 3.4. Tỷ lệ và cường độ nhiễm ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn theo mùa vụ.....	42
Bảng 3.5. Tỷ lệ các khí quan có ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ký sinh (trong số 41 lợn mắc bệnh).....	44
Bảng 3.6. Triệu chứng lâm sàng chủ yếu của lợn bị bệnh ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i>	46
Bảng 3.7. Tổn thương đại thể ở các khí quan của lợn có ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ký sinh.....	49
Bảng 3.8. Kết quả đánh giá độ nhạy và độ đặc hiệu của kháng nguyên sau chế tạo trên lợn gây nhiễm.....	52
Bảng 3.9. Tỷ lệ các xét nghiệm của kháng nguyên chế tạo.....	53
Bảng 3.10. Ảnh hưởng của nhiệt độ thấp (4°C) đến độ nhạy và độ đặc hiệu của kháng nguyên theo thời gian bảo quản.....	54
Bảng 3.11. Ảnh hưởng của nhiệt độ phòng (18 - 28°C) đến độ nhạy và độ đặc hiệu của kháng nguyên theo thời gian bảo quản.....	55
Bảng 3.12. Kết quả thử nghiệm kháng nguyên trong chẩn đoán bệnh ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn trên thực địa.....	57
Bảng 3.13. Tỷ lệ các xét nghiệm ở lợn trên thực địa sau mổ khám.....	58
Bảng 3.14. Kết quả đánh giá độ nhạy và độ đặc hiệu của kháng nguyên trong chẩn đoán bệnh <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn trên thực địa.....	59
Bảng 3.15. Hiệu lực của thuốc diệt ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> trên lợn gây nhiễm.....	61
Bảng 3.16. Hiệu lực của thuốc diệt ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> cho lợn trên thực địa.....	63

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 3.1: Biểu đồ tỷ lệ và cường độ nhiễm ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn tại các địa phương	35
Hình 3.2: Biểu đồ tỷ lệ và cường độ nhiễm ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn theo tuổi.....	40
Hình 3.3: Biểu đồ tỷ lệ và cường độ nhiễm ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn theo tính biệt.....	41
Hình 3.4: Biểu đồ tỷ lệ và cường độ nhiễm ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ở lợn theo mùa vụ	43
Hình 3.5: Biểu đồ triệu chứng lâm sàng chủ yếu của lợn bị bệnh ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i>	47
Hình 3.6: Biểu đồ tổn thương đại thể ở các khí quan của lợn có ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> ký sinh.....	50
Hình 3.7: Biểu đồ ảnh hưởng của nhiệt độ thấp (4°C) đến độ nhạy và độ đặc hiệu của kháng nguyên theo thời gian bảo quản	54
Hình 3.8: Ảnh hưởng của nhiệt độ phòng (18 - 28°C) đến độ nhạy và độ đặc hiệu của kháng nguyên theo thời gian bảo quản	56
Hình 3.9: Biểu đồ kết quả thử nghiệm kháng nguyên trong chẩn đoán bệnh ở lợn trên thực địa.....	58
Hình 3.10: Biểu đồ hiệu lực của thuốc diệt ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> trên lợn gây nhiễm.....	61
Hình 3.11: Biểu đồ hiệu lực của thuốc diệt ấu trùng <i>Cysticercus tenuicollis</i> cho lợn trên thực địa.....	63

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong những năm qua, ngành chăn nuôi đã và đang ngày càng có vị trí quan trọng trong nền kinh tế quốc dân, tổng đàn gia súc ngày càng tăng, nhiều giống mới được nhập vào nuôi để cải tạo đàn gia súc có hiệu quả.

Tuy nhiên, dịch bệnh xảy ra trên đàn vật nuôi cũng ngày càng phức tạp và khó kiểm soát. Ngoài những bệnh truyền nhiễm nguy hiểm như: bệnh Lở mồm long móng, bệnh Tụ huyết trùng, bệnh *Leptospira*....., thì bệnh ký sinh trùng, trong đó có bệnh do sán dây và ấu trùng sán dây *Cysticercus tenuicollis* đã gây thiệt hại khá nặng nề cho ngành chăn nuôi.

Theo Nguyễn Thị Kim Lan và (2012) [17], ấu trùng *Cysticercus tenuicollis* ký sinh trên bề mặt các khí quan trong xoang bụng của vật chủ và gây bệnh. Ấu trùng là những bọc nước mang đầu sán dây *Taenia hydatigena*, có kích thước to, nhỏ không đều, bám ở bề mặt màng treo ruột, lách, gan, thận, phổi... Vì thế, trong quá trình giết mổ có thể dễ nhầm lẫn ấu trùng với các bọc nước bình thường, từ đó không có biện pháp tiêu diệt ấu trùng, làm tăng nguy cơ lây nhiễm bệnh cho người và gia súc.

Bệnh do ấu trùng *Cysticercus tenuicollis* gây ra phổ biến ở nhiều nước trên thế giới, đặc biệt là những nơi nuôi nhiều chó và chế độ kiểm soát giết mổ không nghiêm ngặt. Khi nhiễm nhẹ, chức năng của các khí quan rối loạn không rõ. Số lượng ấu sán nhiều gây rối loạn chức năng các khí quan trong xoang bụng, gây hiện tượng hoàng đản, con vật ăn kém, sốt cao. Số lượng ấu sán nhiều còn gây chèn ép các khí quan trong xoang bụng, xoang ngực, có thể có triệu chứng của viêm màng bụng cấp tính. Ở thể cấp, con vật không được chăm sóc, điều trị kịp thời, tỷ lệ chết có thể lên tới 60 - 70% (Vương Đức Chất và Lê Thị Tài, 2004 [2]).

Sán dây ký sinh làm cho chó gầy yếu, suy nhược, thiếu máu, có hội chứng viêm ruột, giảm khả năng sinh sản và dễ chết do kiệt sức (Tô Du và Xuân Giao, 2006 [4])